

Svar på interpellation från Sibylla Jämting, Miljöpartiet – Hur fungerar tvångsvården i Region Jönköpings län?

I en interpellation från Sibylla Jämting, Miljöpartiet, ställs följande frågor.

- Hur många personer vårdas med tvång inom vårt sjukvårdsområde årligen, hur ser detta antal ut över tid och använder sig vår region av mer eller mindre tvångsvård än övriga regioner med hänsyn taget till befolkningens storlek?

Inom psykiatrin kan vård ges mot patientens vilja enligt Lag om psykiatrisk tvångsvård (LPT) eller enligt Lag om rättspsykiatriska vård (LRV). Det finns flera lagar som möjliggör tvångsvård men LPT och LRV är de absolut vanligast förekommande inom psykiatrisk vård. Tvångsvård innebär ett allvarligt ingrepp i patientens integritet och kan av individen uppfattas som kränkande. Det ställer höga krav på bemötande och omvårdnad av patienten. Tvångsvården är noga reglerad i lagar och författningar som föreskriver hur vården ska ges och hur eventuella tvångsåtgärden får användas och ska rapporteras. Tvångsvård är ofta livräddande och är till för att skydda framförallt patienten och ibland även omgivningen. Det är inte ovanligt att droganvändning finns med i bilden då tvångsvård och tvångsåtgärder måste användas.

Region Jönköpings län ligger kring rikssnittet när det gäller antalet tvångsvårdade personer både enligt LPT och enligt LRV. Variationen i landet är mycket stor, se första tabellen nedan. Data i samtliga tabeller utgår från hemlandsting (till skillnad från vårdlandsting). Källa: Socialstyrelsens Statistikdatabas, Psykiatrisk tvångsvård.

Antal patienter/100 000 inv. Sluten tvångsvård genom LPT, ålder: 0-75+, båda könen
Värmland ligger lägst i landet och Norrbotten högst i landet.

Region	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Riket	117,30	118,65	117,97	123,20	116,45	115,51
Jönköping	92,93	92,89	135,98	132,75	110,97	115,38
Värmland	92,76	99,60	103,35	128,14	51,47	59,43
Norrbotten	144,84	97,33	79,78	128,41	147,36	155,65

Antal patienter/100 000 inv. Sluten tvångsvård genom LPT, ålder: 0-75+

Kön	2011	2012	2013	2014	2015	2016
RIKET						
Män	116,12	118,93	118,81	123,50	118,03	116,77
Kvinnor	118,48	118,77	117,28	123,16	114,88	114,24
Båda könen	117,30	118,65	117,97	123,20	116,45	115,51
JÖNKÖPING						
Män	88,15	96,58	138,50	133,52	109,14	125,94
Kvinnor	97,71	89,19	133,44	131,97	112,83	104,65
Båda könen	92,93	92,89	135,98	132,75	110,97	115,38

Antal patienter/100 000 inv. Sluten rättspsykiatrisk vård genom LRV, ålder: 0-75+

Kön	2011	2012	2013	2014	2015	2016
RIKET						
Män	28,35	28,33	26,88	27,07	26,51	27,35
Kvinnor	5,51	5,47	5,51	5,78	5,16	5,30
Båda könen	16,89	16,84	16,17	16,42	15,85	16,36
JÖNKÖPING						
Män	20,11	17,08	19,29	24,28	18,29	21,93
Kvinnor	4,15	2,36	2,35	4,09	4,05	6,86
Båda könen	12,13	9,73	10,84	14,23	11,21	14,46

Statistik för åldrarna 0-17 år.

Inga personer i åldern 0-17 år hemmahörande i Region Jönköpings län vårdas enligt LRV.

Antal patienter/100 000 inv, sluten tvångsvård genom LPT, ålder: 0-17

Kön	2011	2012	2013	2014	2015	2016
JÖNKÖPING						
Män	X	0,00	10,92	X	X	X
Kvinnor	0,00	11,72	17,46	X	X	X
Båda könen	X	5,69	14,09	12,47	X	11,92
RIKET						
Män	8,01	9,48	7,47	9,69	7,29	8,13
Kvinnor	13,72	14,30	14,02	18,57	18,42	16,89
Båda könen	10,79	11,82	10,65	14,00	12,69	12,38

Värden under 4 redovisas inte, markeras med X i tabellen

- Hur många av personerna som vårdas med tvång i vårt län har en vårdplan?

Vårdplanen utgör en del av det underlag som Förvaltningsrätten kräver inför en förhandling. Alla som tvångsvårdas ska ha vårdplan. Det pågår sedan hösten 2017 ett förbättringsarbete för att säkra att vårdplan görs för alla patienter inte enbart tvångsvårdade. Det omfattar både att planen görs och att den dokumenteras och kodas rätt i det administrativa systemet. Det är en förutsättning för att kunna ta ut korrekt data.

- Vilket stöd får barn och andra nära anhöriga från länets sjukvård, när de har en anhörig som vårdas med tvång?

Vården använder sig av det så kallade familjeformuläret för att ta reda på om det finns barn i familjen.

Barnombud finns på alla enheter, deras uppgift är att bevaka barnperspektivet. Region Jönköpings län har antagit FN:s barnkonvention och en stor utbildningsinsats har genomförts. ”Alla barn är allas barn” är en obligatorisk utbildning för all vårdpersonal inom vuxenpsykiatri. Den ger kunskap om barns situation, då föräldrar drabbas av psykisk ohälsa, och möjligheter att underlätta för både barn och föräldrar.

Vården har också skyldighet att vid behov göra orosanmälan till socialtjänsten. Närstående kan vara delaktiga i vården och samtala med vårdpersonal under förutsättning att patienten samtycker. Närstående erbjuds vid behov stöd i form av samtal med t ex kurator, om behovet för den närstående är mera omfattande kan det vara aktuellt att hänvisa till primärvårdens psykosociala team.

- Hur arbetar regionen för att minska tvångsvården och stärka personalens kompetens inom detta område?

Vårdintyg skrivs inte sällan av annan läkare än psykiater och det finns alltid möjlighet att konsultera psykiater via psykiatrisk akutmottagning. I läkarnas AT-tjänstgöring ingår placering och utbildning inom specialistpsykiatri.

En utveckling av den psykiatriska öppenvården pågår genom att mobila team kan stödja patienten i hemmet. Arbetet har inte tydligt fokus på att minska tvångsvård men förhoppningsvis kan en utvecklad öppenvård med tidigt stöd ha gynnsam effekt

De enheter som tvångsvårdar patienter arbetar på olika sätt med att minska tvångsåtgärder. Grunden är den obligatoriska utbildningen i bemötande av hot och våld. Huvudfokus i den utbildningen är att undvika och förebygga hot- och våldssituationer, utbildningen följs upp en gång/år.

De avdelningar som har flest tvångsvårdade patienter har deltagit i SKL:s satsning Bättre vård mindre tvång. Där har man använt sig av genombrottsmetodik. Det har resulterat i bland annat skapandet av ”Lugna rum” på flera av vårdavdelningarna. En annan insats som införts är uppföljningssamtal efter tvångsåtgärd, det innebär att en vårdpersonal går igenom händelsen med patienten i lugnt skede.

Tvångsvård och tvångsåtgärder är en kvalificerad och svår del i det psykiatriska omvårdnadsarbetet och något som man ständigt arbetar med att utveckla och förbättra.

Maria Frisk
Ordförande i nämnd för Folkhälsa och sjukvård